

Izjava

Glavni smoter radijskih in televizijskih postaj v okviru RAI-TV je osnovan na načelih splošne javne koristi. V italijanskem nacionalnem merilu so ta osnovna načela prisotna v dolgemboju za pravično ureditev RAI-TV. Če se problem RAI-TV v nacionalnem merilu počasi vendar rešuje, tega ni mogoče reči o radijski postaji «Trst A», ki je čedalje bolj hibridna in izločena iz struktur RAI-TV.

Konvencija med predstvom italijanske vlade in družbo RAI-TV o radijski postaji «Trst A» postavlja to slednjo v podrejen položaj, ki žali načela splošne javne koristi in hkrati pravice Slovencev v Italiji. Namen oddaj Radia «Trst A» je sicer sama RAI-TV svoječasno jasno formulirala s trditvijo, da so te oddaje propagandnega značaja v slovenskem jeziku za «tujerodce» (allogeni della zona). Radio «Trst A» ima po samih trditvah RAI-TV «propagandne namene v soglasju s predstvom vlade». Zato ni nič čudnega, če je Radio «Trst A» že od nekdaj fevd določenih krogov. V smislu zakonskih določil vrši nadzorstvo nad oddajami RAI-TV nadzorna komisija. V nadzorni komisiji Radia «Trst a» ni nobenega člana slovenske narodnosti.

Slovenska kulturno gospodarska zveza ostro protestira proti žaljivi definiciji, da smo avtohtoni Slovenci «tujerodci». Nedopustno je in za Slovence v Italiji ponižujoče, da ima edina slovenska radijska postaja zgolj propagandne namene.

Slovenska kulturno gospodarska zveza zaradi tega zahteva, da se Radio «Trst A» vključi v strukturo RAI-TV, da se uveljavijo načela javne koristi, da so uredi status slovenskega radijskega osebja in da morajo nadzorno komisijo Radia «Trst A» sestavljati člani slovenske narodnosti.

Slovenski narodni skupnosti v Italiji se godi krivica tudi v zvezi s pomanjkanjem slovenskih televizijskih oddaj v deželi Furlaniji - Julijski krajini. Slovenska kulturno gospodarska zveza obsoja tako ravnanje s slovensko narodno skupnostjo v Italiji in zahteva, da se tudi Slovincem v Italiji omogoči lastna televizijska služba, kakor jo imata nemška narodna skupnost v Italiji in italijanska narodna skupnost v Jugoslaviji.

Novi župani in odborniki v Beneški Sloveniji

AHTEN

Za župana v ahtenskem komunu je bil izvoljen Giulio Emerati, doma iz Maline pri Subidu. Ahtenski komun je jezikovno mešan, zato smatramo za potrebno, da poudarimo, da je sedanji župan Emerati doma iz slovenske vasi in da govori s svojimi občani oba jezika. V odbor so bili izvoljeni: Ronchi Remo, Guion Lino, Mattielligh Ottorino in Degano Enzo. Vsi so bili izvoljeni s prvim glasovanjem.

Giulio Emerati

BRDO

V brdskem komunu so zopet potrdili za župana domačina iz Brda Sergija Sinicca, profesorja na agrarni šoli v Čedadu. Izvoljen je bil na listi krščanske demokracije. Za odbornike so bili izvoljeni: učitelj Negro Egidio iz Zavrha, Lendaro Giovanni iz Tera, za namestnike pa Debellis Pietro iz Njivice in Mattighello Giovanni iz Podbrda.

DREKA

Mario Namor je bil ponovno izvoljen za župana. V odbor pa Sergio Zufferli in Gino Floreancig oba izvoljena na listi krščanske demokracije; namestnika pa sta Ettore Trusgnach in Mario Bergnach izvoljena na listi italijanske socialistične stranke (PSI).

FOJDA

Geometer Roberto Celledoni je bil v komunu Fojda ponovno izvoljen za župana. V odbor pa so bili izvoljeni Giuseppe Basso, Enzo Ursella, Ermenegildo Roiatti in Giovanni Del Bianco; namestniki pa so Renzo Boezio in Antonio Lovo.

GORJANI

V komunu Gorjani so izvolili za župana Quarta Fadinija, v odbor pa so bili izvoljeni Angelo Buonavia, Enzo Zanitti, za namestnike pa Gelindo Castenetto in Giovanni Giorgini.

GRMEK

Grmeški komunski svet je tudi ponovno potrdil za župana Lucia Zufferlija. Odborniki pa so: Dante Clodig in Aldo Gus, namestnika pa Alfonso Trusgnach in Alessandro Covarig.

NEME

V Nemah so izvolili za župana Guida Barchiesija, ki je bil že župan tega komuna v letih od 1960 do 1965. Novi odborniki pa so: Giuseppe Mini, Antonio Comelli, Giacomo Micossi in Cesare Meneghini; namestniki pa Cesare Covazzi in Giovanni Matiuza.

PODBONESEC

Podboneški komun je izvolil za novega župana Luigija Dorbolò, za odbornike pa so bili izvoljeni Luciano Zorza, Pio Menig, Damiano Blasutig in Livio Battistig; namestniki pa so Guglielmo Tramonin in Primo Laurencig.

PRAPOTNO

V Prapotnem so ponovno potrdili za župana Bruna Bernarda, v odbor pa so bili izvoljeni Gerardo Marcolini in Poldino Misigoj, za namestnika pa Roberto Paris in Rinaldo Londetto.

REZIJA

V Reziji se je tokrat nekaj spremenilo. Za župana so izvolili Enza Lettiga, ki je bil nosilec liste italijanske socialistične stranke (PSI). Lettig je bil že prej deset let župan rezijanskega komuna, pri predzadnjih volitvah pa je bil izvoljen v manjšino. Za odbornike pa so bili izvoljeni: Antonio Zanetti in Vittorio Di Lenardo, za namestnike pa Bruno Beltrame in Luigi Di Lenardo.

SREDNJE

V Srednjih so izvolili za župana Alda Predana, v odbor pa so bili izvoljeni: Giuseppe Ruchin in Remo Beuzer, za namestnike pa Alessandro Stulin in Albina Vuerich.

SOVODNJE

V Sovodnjih so potrdili še enkrat za župana Giovannija Cernotto, za odbornike pa so izvolili tele: Juretig Franco, Cudrig Francesco, Trinco Antonio in Podorieszsch Pio. Vsi so bili izvoljeni na listi krščanske demokracije.

S V. LENART

Šenlenarški komunski svet je ponovno potrdil za župana Giuseppeja Sidarja, v odbor pa so bili izvoljeni: Giuseppe Lauretig in Lorenzo Visin, namestnika pa sta Giovanni Predan in Lorenzo Sabotig.

S V. PETER

V Špetru so izvolili za župana prof. Cirila Jussa, ki je bil že župan tega komuna pred desetimi leti. Odborniki pa so: Beppino Sittaro in Paolo Jussig namestnika pa Albino Jussa in Marko Blasutig.

TIPANA

V Tipani so izvolili tokrat za župana Krnahčena in sicer Tomasina Fortunata. Tomasino je bil do sedaj občinski svetovalec, pred petimi leti pa je bil namestnik župana. Zaposlen je na uradu za zaposlovanje v Čenti in v Brdu v Terski dolini. Izvoljen je bil vedno na listi krščanske demokracije. V tej stranki je vedno predstavljal levo strujo. Za odbornike so bili izvoljeni: Vittorio Noacco in Evaristo Melissa, za namestnike pa Gino Sturma in Alberto Tomasino.

Fortunato Tomasino

BILI SMO NA OBISKU V POADIŽJU

Formalno priznanje manjšinskih pravic je še zdaleč premalo

Služaj je nanese, da smo se nekaj dlje časa mudili v Poadižju ali na Južnem Tirolskem. Sterzing (Vipiteno) je tipično alpsko mesto, ki leži kakih petnajst kilometrov južno od prelaza Brenner na italijanski strani. Vsa arhitektura mesta je tipično tirolska in prebivalci so seveda v pretežni večini avstrijske narodnosti, saj bivajo v dolinah Poadižja že dolga stoletja. Sploh smo imeli v teh dolinah občutek, da nikakor nismo v Italiji; tako pokrajina kot ljudje so Avstrijci, ki govorijo nemško, pa tudi njihove noše, navade in odnos do življenja je popolnoma drugačen od italijanskega načina življenja in mišljenja.

Razgovori s tamkajšnjimi prebivalci so nam potrdili v celoti naše prve vtise in občutke. Kljub temu, da Sterzing, kot tudi trideset kilometrov oddaljeni Brixen (Bressanone) sodita v deželo Tridentinsko-Gornje Poadižje, ki ima poseben statut zaradi izredno močne avstrijske narodnostne manjšine, smo iz razgovorov z domačini zlahka razbrali, da ne uživajo vseh tistih pravic, ki jim jih vsaj na papirju zagotavlja italijanska republikanska ustava.

Res je, da zunanji videz vseh teh krajev daje občutek, pa povsod in dosledno uvajajo in izvajajo pravice avstrijske narodnostne manjšine. Tako so vsi napisi krajev dvojezični, dvojezični so napisi na trgovinah, hotelih in drugih javnih ustanovah, razglasi občin, sodišč in drugi uradni akti so prav tako dvojezični, kot je tudi osnovno šolstvo v nemškem jeziku. Vendar ves ta

videz lahko v bistvu tudi vara. Kajti vse to je v nekem smislu samo formalno izvajanje posebnega deželnega statuta in paketa zakonskih določil, ki ga je pred kratkim sprejel rimski parlament. V bistvu pa gre tu za globljo, notranjo diskriminacijo, ki jo čutijo ljudje v Gornjem Poadižju. Sicer pa o tem prepustimo besedo našemu sobesedniku, hotelirju, pri katerem smo prespali in ki nam je radevolje odgovarjal na vsa vprašanja, ki zadevajo probleme avstrijske narodnostne manjšine v Italiji, «Poglejte», nam je dejal naš sobesednik, «v Sterzingu živi približno 70 odstotkov Avstrijcev, državna uprava in javne službe pa so vse v italijanskih rokah. Samo osem do deset odstotkov naših ljudi je zaposlenih v teh službah. Če pa bi upoštevali zares naše pravice in nacionalni odnos, potem bi morali biti v teh službah prav tako 70 odstotkov naših ljudi. Kaj pa pomenijo te službe, to vam vsekakor ni treba še po-

sebej poudarjati. Kajti tu ne gre samo za politično, ekonomsko in izvršilno moč, temveč tudi za to, da so te službe dobro plačane, ugledne in kdor jih pač ima v svojih rokah, ta ima praktično v svojih rokah tudi vso oblast.

Vidite torej, formalno uživamo vse pravice, dejansko pa jih nimamo. Vzemite samo Brixen. To je tipično naše, avstrijsko mesto, vendar pa je njegov župan Italijan. In tako je v vsej naši deželi, ki kljub posebnemu statutu, formalnih pravicah in podobnem v bistvu le nima v svojih rokah svoje usode glede odločanja in vodenja. Vse to je v italijanskih rokah in zato nikakor ne moremo govoriti o resnični enakopravnosti in pravicah naše, to je avstrijske manjšine v Italiji.

Besede našega sobesednika so zveneje prepričljivo, pa tudi prizadeto in malce otožno. In to upravičeno. Zdele se nam je, da je še daleč čas, ko bodo v Italiji zares tudi vsebinsko in dejansko doumeli in začeli izvajati ter uresničevati pravice narodnostnih manjšin, kajti formalistične rešitve so v današnjem času daleč, daleč premalo. Tu bo morala italijanska demokracija storiti precej korakov naprej in zares dati tudi vsebinsko vsem tistim

lepim načelom in pravicam o manjšinah, zapisanih tako lepo v demokratično, republikansko italijansko ustavo.

Nepričakovan odstop vlade

Čisto nepričakovano je dne 7. t.m. Mariano Rumor, potem ko je zamen naslovil poziv na osrednje sindikalne organizacije, naj preklicajo splošno stavko, odstopil s svojo vlado leve sredine. Svoj nenadni korak je utemeljil s tem, da je treba povsem razčistiti odnose med koalicijskimi strankami; ugotovil je tudi, da sindikalne organizacije ne upoštevajo velikih težav, ki so na poti uresničenju njihovih zahtev pri hitrejši izvedbi zahtevanih reform.

Rumorjev odstop je presegel vso javnost, ker se o tem svojem koraku ni posvetoval s predstavniki strank in niti z najožjimi prijatelji. V parlamentu sploh ni bilo glasanja o zaupnici vladi. Sedaj je predsednik republike Saragat poveril poslancu Andreottiju mandat za sestavo nove vlade, ki je omejen na obnovev štiristranske vlade levega centra.

Važni deželni ukrepi za občinske in pokrajinske zadeve

Večina naših občin je pasivnih - Teško pričakovanje uveljavitve člena 54 deželnega statuta

Deželna uprava pripravila uveljavitev 54. člena svojega statuta, po katerem naj bi krajevne ustanove prejele letno izdaten prispevek za kritje primanjkljaja v svojem proračunu. Ta pomoč je predvsem namenjena manjšim in srednjim občinam oziroma pokrajinam z namenom, da se olajša primanjkljaj, ki se pojavlja že vrsto let v poslovanju omejenih uprav. Za leto 1970 je dežela že namenila pol drugo milijardo lir, dočim bo tovrstna pomoč za prihodnja leta urejena s posebnim zakonom.

Doslej je deželna uprava pomagala občinam in pokrajinam tako, da je s prispevki olajšala izvedbo nekaterih javnih del in socialnih uslug. Kljub temu pa mnoge manjše občine niso mogle izkoristiti teh ugodnosti, ker niso razpolagale s skromnim denarnim skladom, ki je potreben v takih primerih.

Z uveljavitvijo 54. člena deželnega statuta pa bo deželna uprava lahko vsako leto nakazala občinam in po-

IZ NADISKE DOLINE

80 milijonov lir za ljudske hiše v Čedadu

V Čedadu bodo zgradili več ljudskih hiš za delavce, za kar je GESCAL dala na razpolago za prva dela že nekaj več kot 80 milijonov lir. V Čedadu vlada namreč velika stanovanjska kriza in ker postaja to mesto vsak dan bolj važen sedež industrijskega področja, se bo prav gotovo še stopnjevala, če ne bodo takoj pohiteli z gradnjo. Seveda bi bilo potrebno zgraditi precej stanovanj, da bi se kje kaj poznalo.

Gianpiero Zorzettig žrtev letalske nesreče

Vso čedadsko okolico je hudo pretresla žalostna vest o letalski nesreči, pri kateri je izgubil življenje kapetan alpincev 30 letni Gianpiero Zorzettig iz Gagliana pri Čedadu. Nesreča se je dogodila blizu Cunea, ko je opravljal svojo vojaško dolžnost; skupaj z njim je izgubil življenje še en oficir. Truplo ponesrečenega alpinca so prepeljali v domačo vas, v Gagliano, in ga pokopali z visokimi častmi. Rajnik Zorzettig je bil poznan daleč naokoli in je rad prihajal domov med svoje znanke, ki so ga cenili in ljubili. Prav v kratkem bi moral biti premeščen v Tolmeč v Karniji v 8. reg. alpincev in povišan v majorja. Zapušča v veliki žalosti mater, očeta in sestro.

Čedadski komun šteje 11 tisoč prebivalcev

Čedadski komun je končno le dosegel 11 tisoč rezi-

krajinam del svojih dohodkov. Ta ugodnost bo predvsem koristna za male kmečke občine, ki bodo na ta način lahko nudile svojim občanom razne javne in so-

IZ TERSKE

Veliko zanimanje za razstavo planinskega cvetja in živali v Brdu

V Brdu so tudi letos pripravili razstavo cvetja in živalstva Julijskih Predalp in tudi tokrat so tako domačini kot tujci pokazali veliko zanimanje za naravo. Razstavo, ki je bila prirejena v bivših prostorih komun, si je ogledalo že prvi dan več kot tisoč obiskovalcev. Največ zaslug za razstavo imata brdski župan prof. Sergio Sinicco in pa perit Rinaldo Cher, cvetje pa so nabrali domačini, največ otroci. Za razstavo živali (nagačene ptice, glodalci, divji prašiči,

cialne uslugе. Upajo, da bodo s temi posegi pomagali zboljšati življenjske razmere prebivalcev in tako vsaj deloma ustavili že dolgoletni beg ljudi iz podeželja.

lisice itd) pa so sodelovali Italo Molaro, Dario Bobbera, Bruno Ciconi, Corrado Stefanutti, Remo Cassaruto, Adriano Sinicco, Agostino Sinicco in drugi lovci.

Razstava je bila razdeljena na tri oddelke: na oddelke planinske flore, planinskega živalstva in kače. Vse cvetje je bilo označeno v katero skupino ali družino pripada in zato je bila zelo poučna. Razstavo so odprli ob priliki tradicionalne vaške sagre «Madonna della salute» in zato je prišlo v vas dosti ljudi tudi iz Cente, Vidma in drugih bližnjih krajev.

Mednarodni folklorni festival «Evropa src» v Centi

Mednarodni folklorni festival «Evropa src» se bo letos vršil od 25. do 28. julija. Nastopilo bo več kot 250 plesalcev, ki pripadajo najrazličnejšim folklornim skupinam, med temi iz Jugoslavije, Anglije, Združenih držav Amerike, Brazilije, Nemčije, Madžarske in seveda tudi razne italijanske ter domača folklorna skupina «Chino Ermacora» iz Cente.

Zanimanje za festival je zelo veliko. Organizacijski odbor hiti s pripravami, saj nas loči le še malo dni, ko se bo Centa - biser Furlanije spremenila v mesto petja in plesa. Pošta bo v tistih dneh dajala tudi priložnostne žigle na vso korespondenco.

IZ KANALSKE DOLINE

Avtocesta Videm - Trbiž počasi napreduje

Pred nedavnim se je sestel odbor trgovinske zbornice in poslanec Marangone je ob tej priliki podal poročilo o stanju cest v deželi Furlanija Julijska krajina. V poročilu je grajal državno cesto št. 13 in sicer tisti del od Donje do Zabnic, ki je v zelo slabem stanju. Dejal je tudi, da se cesta Videm - Trbiž gradi že skoraj deset let in bo najbrže treba še dosti let, da bo dograjena, kar je zares žalostno, če pomislimo, da cesta vodi v dve državi, v Avstrijo in Jugoslavijo in je posebno v poletnem času, ko se normalnemu prometu pridružijo še turisti, zelo obremenjena. Treba bo napeti vse sile, da bo cesta kar se da hitro urejena, da se bo po njej hitro in neovirano odvijal promet.

Koroška delegacija obiskala vojaško pokopališče v Naborjetu

Na dan sv. Petra in Pavla (29. junija) je koroška delegacija, ki so jo sestavljali bivši borci iz prve svetovne vojne, obiskala vojaško pokopališče v Naborjetu. Delegacija so na občini sprejeli župan in občinski svetovalec. Robert Enk, ki je vodil delegacijo, je pohvalil ljudi iz Kanalske doline in tudi oblasti, ki tako lepo skrbijo za vojaško pokopališče, ki je v najlepšem redu in negovano.

V Lužnici se je iztiril tovorni vlak

Pretekli teden se je na železniški progi Videm-Trbiž in sicer blizu postaje Lužnica (Bagni di Lusnizza) iztiril tovornjak, ki je peljal več kot 70 glav mladih bikov in telet. Ker so se vagoni odprli, se je živina porazgubila po bližnji okolici in so jo s težavo polovili, nekaj pa je bilo smrtno ranjenih. Ves promet je bil ustavljen za 24 ur oziroma je na mesto mednarodnega vlaka vozil avtobus. Računajo, da je ta nesreča povzročila za več kot šest milijonov lir škode.

Vedno več turistov

Letos so naše vasi izredno živahne. Vedno več turi-

stov prihaja, poleg tega so pa odprli tudi več kolonij in siler CIF v Ovčji vasi, inštitut Tomadini v Naborje-

tu in AK iz Gorice v Lužnici. Naše vasi so prijetno sveže in mirne zato primerne za oddih in počitek.

FOJDA

Velika škoda zaradi neurja

Huda ura, ki je strašno divjala po vsej naši okolici na zadnje nedeljo meseca junija, je napravila velikansko škodo. Računajo, da je toča pobila 40, ponekod pa celo 50 in več odstotkov pridelkov na njivi in vinogradu. Najbolj je bilo prizadeto področje Raščaka, ker je toča uničila skoraj ves vinski pridelek letošnjega leta. Na lice mesta je prišla pristojna komisija, da je ugotovila celotno škodo in da bo določila višino podpore prizadetim kmetom.

Dobro uspel praznik vina v Campeju

Letošnji praznik vina v Campeju, ki je trajal tri dni, je tudi to pot izredno dobro izpadel, saj so razstavljalci prodali v «kjoskih» nad 20 tisoč kozarcev najboljših domače kapljice. Za to priložnost je bila vsa vas kar se da praznično odeta in grad je bil razsvetljen s tisoči raznobarnimi lučicami, tako da se je nudil zares pravljičen prizor. Praznika se je udeležil tudi odbornik za kmetijstvo adv. Comelli.

Fojda je dobila novo lice

Te dni so končali z deli, da so uredili in modernizirali glavni trg v Fojdi. Sedaj je dobil ta center «pedemon-tane» zares čisto drugo lice in upati je, da bodo v kratkem izboljšali tudi javno razsvetlavo, saj so s prvimi deli že pričeli.

Nesrečen padelec po stopnicah

V bolnico so morali peljati 85 letnega Antona Girardija iz Fojde, ker je tako nesrečno padel po stopnicah, da si je zlomil levo nogo in dobil še več drugih poškodb. Če ne nastopijo komplikacije, bo mož ozdravit v dveh mesecih.

V zadnjem trenutku smo zvedeli, da je Girardi podlegel poškodbam.

IZPOD MATAJURJA

Smrtna prometna nesreča naše vaščanke v Nemčiji

Te dni je prišla na komun zelo žalostna novica: smrtno se je ponesrečila 34-letna Marija Petričič iz Strmice pri Matajurju, ko se je z avtomobilom vračala v rojstno vas, da bi s sorodniki preživela poletne počitnice.

Petričičeva je živela šest let v Belgiji, v mestu Liegi, in tam se je tudi poročila. Do prometne nesreče je prišlo v Nemčiji, a kaj več o tem nam ni znano. V vaseh pod Matajurjem, posebno pa v Strmici, je vest o tej hudi nesreči zelo pretresla vse domačine, saj je bila rajnka Marija vsem zelo priljubljena in so jo vsi tako težko pričakovali. Ohranili jo bodo v najlepšem spominu.

IZ KRNAHTSKE DOLINE

Obmejni prehod Most na Nadiži odprt tudi za avtomobiliste

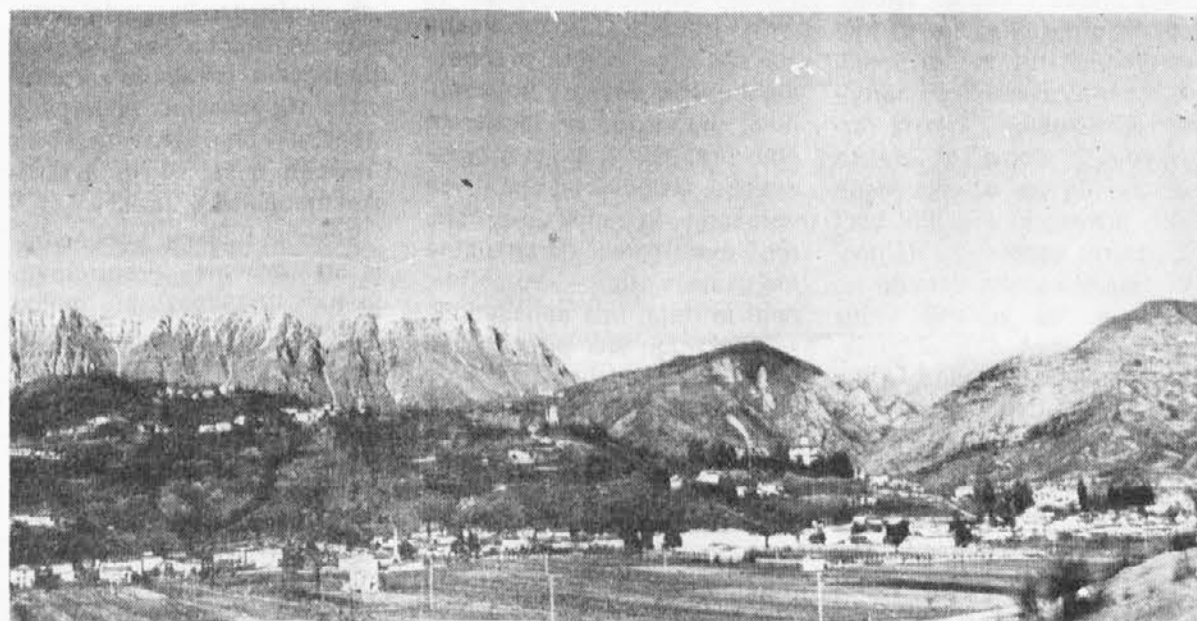
Od preteklega ponedeljka, to je 13. t.m., se more skozi obmejni prehod Most na Nadiži (bivši Ponte Vittorio) v tipanskem komunu tudi z avtomobilom. To velja seveda samo za tiste, ki imajo obmejno propustnico, ne pa za tiste, ki posedujejo potni list. Ljudje bi želeli, da bi prehod preimenovali v prvo kategorijo kot je oni v Učiji ali v Robiču, da bi se ga mogli posluževati tudi drugi in ne samo domačini.

Tatovi odnesli v Nemah denar in zlatino

Pred parimi dnevi so neznanci vdrli v stanovanje 48 letnega Ottorina Nimisa iz Nem, ki stanuje v ulici Manzoni. Obrnili so vse predale in odnesli 180 tisoč lir v gotovini in za 50 tisoč lir vrednosti zlatnine. Ker so tam blizu taborili cigani, so karabinjerji kontrolirali več karovan, a ukradenega blaga niso našli.

Smrtna kosa

Dne 27. junija smo spremili k zadnjemu počitku Giuseppeja Ceschia iz Nem, ki je preminul nenadoma v starosti 75 let. Bil je ugleden mož in priljubljen po širni okolici, kar je pokazal tudi njegov veličasten pogreb, ki se ga je udeležila velika množica ljudi. Zeni in hčerkam, kakor tudi ostalim sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

Centa ali Tarcent s svojo romantično okolico in blago klimo privablja v svojo sredo vedno več domačin in tujih turistov. Mesto postane vsako poletje tudi pozorišče raznih folklornih manifestacij mednarodnega slovesa.

za naše mlade bralce

FRANCE BEVK

Košček kruha

Mojemu dedu je bilo kakih šest let, ko je že služil za pastirja. Bila je pomlad, pasel je kravce, v želodcu pa mu je krulilo. V njegovi pastirski malhi ni bilo kruha. Ni ga dobil niti pri kosilu niti pri večerji. Dokler ni zrastle in dozorelo žito, je vsa družina zarana jedla koprive na mleku. Od šibkosti se mu je delala tema.

To nam je pripovedoval s solzami v očeh. Kruh pa je del s takim spoštovanjem in previdnostjo, da se niti drobčina ni izgubila. Če mi je padel košček kruha na tla, mi je rekel: «Poberi in poljubi ga!» Pobral in poljubil sem ga. In nato pojedel.

Ko sem bil še majhen po bič, tudi jaz nisem imel kruha na pretek. Niti črnega ni bilo vsak dan, bel pa samo trikrat na leto, za velike praznike. Lovil sem skorjice, kjer sem jih našel in jih hrustal. Kruh sem imel najrajši, a ga je bilo zmeraj manj, kot bi ga lahko zmlal. Stradal sem ga tudi med prvo in drugo svetovno vojno. In mnogi so ga stradali z menoj.

Zato se ne čudite, če vam nekaj povem.

Vedno me zaboli srce, kadar vidim ležati kruh na tleh. Ne le kako suho skorjico, ampak kose belega kruha, namazanega z maslom ali marmelado. Kak presit otrok ga je vrgel proč.

In vselej se spomnim časov, ko so ljudje mleli drevesno lubje in ga mešali med moko. Da, tudi taki časi so bili. To je bil grenak kruh. In vselej se spomnim tudi deda, ki je kot pastirček jedel koprive na mleku. In vseh tistih otrok, ki še dandanes umirajo od lakote. Ne glejte debelo, ne čudite se! Tudi taki otroci so še na svetu.

V starih šolskih čitankah je bilo berilce o francoskem vojaku, ki je bil na poti v Rusijo. Objesten je zavrgel kos črnega kruha in zahteval belega. Dobil ga je. Črni kruh pa je romal v skrinjo. Ko se je vojak poražen in lačen vračal v domovino, so mu ga dali. Pojedel ga je za potico, četudi je bil trd kot kamen.

Tega berilca se še danes spominjam.

Nikomur ne privoščim, da

bi se mu kdaj tako godilo kot francoskemu vojaku. A eno vas prosim: ne metajte kruha proč! To ni lepo, da ne rečem kaj hujšega. Če ste siti in vam ponujajo kruh, recite: «Hvala, nisem lačen». Pomislite, da je na svetu še mnogo lačnih otrok, ki bi se zgro-

Kako je nastala naša zemlja

(Slovenska pravljica)

Najprej je bila zemlja pu-sta, samo kamenje, nikjer ni bilo nobenega drevesa, nikjer travne bilke. Sonce je gledalo vse to in Zemlja mu ni bila prav nič všeč. Tedaj je reklo svojemu zlatemu petelinu:

— Leti, petelin, in naredi nekaj, da bo Zemlja ozelena in rodila.

Petelin je zletel na Zemljo, naredil si je v duplini gnezdo in znesel tam dve zlati jajci. Eno jajce je razbil in iz njega je poteklo sedem rek.

Reke so zemljo napojile in na nji je zrastle trava in drevesa, na drevstih jabolka in fige, bel kruh, vse, kar si grlo poželi.

Ljudje so živeli na Zemlji kot v raju. Vse, kar so potrebovali, je raslo na drevju, le roke so iztegovali po dobrotah. Zlati petelin pa jim je kikirikal, da bi ljudje, vedeli, kdaj morajo vstati, kdaj jesti in kdaj leči v postelje spat.

Toda ljudje so se dobrega prevzeli: Rekli so:

— Počemu naj poslušamo petelina, počemu naj delamo vse po njegovem kikirikanju. Kakor se nam ljubi, tako bomo vstajali, jedli in hodili spat.

Ko je zlati petelin to slišal, je žalostno zakikirikal in odletel nazaj k Soncu na nebesni obok. Ko je petelin odletel, so šli ljudje pogledat v votlino in našli tam drugo zlato jajce.

— Le kaj je v tem zlatem jajcu? To moramo pogledati, so rekli in razbili jajce. Iz njega se je privalila sila temne vode, poplavila ves svet in vsi ljudje so potonili.

En sam človek je ostal in

zili, če bi videli kruh na tleh. A če najdete košček kruha v prahu, poberte ga! Ne zahtevam od vas, da ga poljubite, a poberte ga! Položite ga na tak kraj, da ga najdejo ptice! Potem me ne bo več bolelo srce. Porečem: lahko smo ponosni na naše otroke!

Kako je nastala naša zemlja

(Slovenska pravljica)

ta je bil Slovenec. Splezal je na vinsko trto, ki je še štrlela nad vodo in klical na pomoč.

— Kaj pa hočeš? se je nekdo oglašil ob njem. Bil je vrab Kurent.

— Oh, Kurent, reši me, če ne bom utonil.

— Dobro, je dejal Kurent.

— Pomagal ti bom. Ti pa mi boš pomagal ujeti zatega petelina.

Človek — Slovenec mu je to obljubil in Kurent je potegnul vinski trs prav do neba. Tako visoko pa mračne vode niso narasle in Slovenec je ostal živ. Devet let in dan se je oklepal vinske trte in se je hranil z grozdnimi jagodami.

Ko so se slednjič vode odtekale, je dejal Kurent, da pojde lovit zatega petelina. Vzel je lok in izstrelil puščico, toda do Sonca ni šinila. Nato je vzel lok še človek in ker je bil zelo močan, je šinila njegova puščica prav na Sonce in zadela zatega petelina. Nato sta človek in Kurent petelina spekla in pojedla.

Nato je Kurent stisnil vino iz grozda. Komaj se ga je človek napil, je koj trdno zaspal. Spal je in spal, se v spanju premetaval, padel s skale in se hudo potokel. Od takrat je človek izgubil svojo moč.

Lisica in petelin

Lisica je zgrabila petelina. Tiščala ga je v zobeh in tekla, da z njim nakrmi mladiče.

Vaška deklica je ugledala lisico in vzkliknila:

«Lisica nese petelina! Lisica nese petelina!»

Tedaj je petelin rekel lisici:

«Kako moreš, lisička, to mirno trpeti? Morala bi reči: Kaj te briga, če lisica nese petelina?»

Lisica je tudi sama bila nejevoljna. Okrenila se je in bevsknila za deklico:

«Kaj te briga, če lisica nese petelina!»

Petelin ni več dolgo zeval. Skočil je iz lisičje pasti, sfrčal na drevo in od veselja zapel.

Uganke

Tečem, na mestu stojim, in neprestano bežim: bijem, pa nisem kovač, pa me je le za majhen kolač.

Pomenim isto, ugankar, Če bereš me naprej, ob mlatvi pel sem jaz

nekdaj, zdaj vzdevek le; komu, zakaj? (Cepce)

Kokoš je našla tri zrna

Kokoš je našla nekoč tri pšenična zrna. Hotela jih je vsejati v zemljo. Poklicala je mačko, gos in prašička. Vprašala jih je: «Kdo mi bo pomagal zrna vsejati?»

«Mi že ne!» so rekli mačka, gos in prašiček.

«Bom pa sama opravila», je rekla kokoš in je zrna vsejala.

Iz zrn je zrastle pšenica. In kokoš je vprašala:

«Kdo mi bo pomagal pšenicico požeti?»

«Mi že ne!» so rekli mačka, gos in prašiček.

«Bom pa kar sama opravila», je dejala kokoš in je pšenico požela. Potem je vprašala: «Kdo mi bo pomagal klasje omlatiti?»

«Mi že ne!» so rekli mačka, gos in prašiček.

«Bom pa kar sama opravila», je dejala kokoš in je

pšenico omlatila. Nato je vprašala: «Kdo mi bo pomagal zrna mleti?»

«Mi že ne!» so rekli mačka, gos in prašiček.

«Bom pa kar sama opravila», je rekla kokoš in je pšenico zmlala. In je vprašala: «Kdo mi bo pomagal speči kolač!»

«Mi že ne!» so rekli mačka, gos in prašiček.

«Bom pa kar sama opravila», je dejala kokoš in spekla kolač. Ko je bil kolač pečen, je vprašala: «Kdo mi bo pomagal kolač pojesti?»

«Jaz, jaz, jaz!» so zavpili mačka, gos in prašiček.

Kokoš pa jim je odgovorila: «Sama sem morala sejati, žeti, mlatiti, mleti in peči. Bom pa še kolač sama pojedla!»

Za dobro voljo

Janez je prišel na obisk k znancom. Bil je lačen in rahlo je upal, da ga bodo povabili k večerji. Čaka in čaka, toda nič ni kazalo, da bi pri teh ljudeh kaj jedli. Pa se ojumači in vpraša najmlajšega sina, kdaj običajno večerjajo.

«Navadno ob sedmih. Toda če imamo obisk, navadno počakamo, da odide.»

«Tako lahko vprašanje, pa ne znaš odgovoriti.»

«Prosim, gospod učitelj, vprašanje je že lahko, toda odgovor je težak!»

41. Na stražnici so hoteli Matička pretpeti. Tedaj je vstopil stric in zagrmel: «Le kaj vam je padlo na pamet! Pretepali boste dečka?». Ko so policaji zagledali strica v duhovniški obleki, so se mu ponizižno priklonili in ga vprašali, kaj želi. Stric je rekel: «Costa sva Dalaj-lame. Spročite mu, kaj se dogaja in naju odvedite v njegov dvorec». Nato je povedal, da sta se sprehajala po mestu in zašla. Fantiču so ukradli obleko in ni mu preostalo drugega, kot da je oblekel cunje. Načelnik straže se je priklonil, izgubil in se kmalu vrnil z novo fantovsko obleko. Matiček se je preoblekel in se hudomušno muzal.

42. V policajevem spremstvu sta nato odšla v dvorec tibetanskega vladarja, ki je bil obenem tudi najvišji cerkveni dostojanstvenik. Dvorec je stal na hribočku blizu mesta in se je imenoval Potala. Imel je mnogo stolpov in stolpčev ter je bil obdan z lepim parkom. Policaj je stopil k stražniku, ki je stal pred vrati dvorca in mu nekaj zašepetal. Ta je pozdravil nepovabljen gosta ter odhitel skozi park v dvorec. Kmalu se je vrnil z lamo-dvornim upraviteljem. «Do sem sva srečno prispela, kako bo vnaprej?» je modroval stric. «Sedaj morava pridobiti Dadaj-lamo za svoj načrt».

43. Upravitelj ju je nezaupljivo ogledoval, nato jima je pomignil z roko, naj mu sledita. Stric je moško korakal za njim, Matiček pa se je posmehoval upraviteljevi drsajoči hoji, dokler ga ni ta jezno pogledal. Po nešteti marmornih stopnicah in skozi mnogo bogato opremljenih sob so prispeli v čakalnico. Stric se je udobno zleknil v naslonjač, Matiček pa je obudoval prostor, ki se je lesketal v barvnem steklu. «Ko bi nam le že dali kaj za pod zob», je vzdihoval stric in si brisal pot, ki mu je lil po obrazu. V kletki na okrogli mizi je sfrotala in kričala papiga.

44. Končno so prišli trije dostojanstveniki - duhovniki in ju povabili s seboj. Stric se je po nerodnosti spotaknil ob debelo preprogo, padel in podrl še vodečega lamo. Matiček je brz pomagal na noge stricu in priskočil še k duhovnu. Ta je bil hudo nejevoljen. Stric je godrnjal: «Le čemu to nepotrebno zavlačevanje. Preprosto bi naju spustili k Dalaj-lami in jaz ne bi padel, še manj pa lama, ki ima sedaj obtočen nos. Prispeli so v svetlo sobo, pred prestol vrhovnega poglavarja. Okna so bila zasenčena z bogatimi zavesami. Dalaj-lama ju je radovedno opazoval.

Hrabri petelin

Povedal vam bom zgodbo o junaškem petelinu, pa ne smete misliti, da sem si jo sam izmislil. Če mi ne verjamete, pa vprašajte sosedovega Joza, on je vse videl na lastne oči.

Bil je lep sončen dan in naše kokoši so brezskrbno brskale po travniku pod hlevom. Pa za grmom je že oprezovala lisica, katera kokoška se ji bo najbolj približala. Hop, in že je šavsnila po najbližnji in jo odnesla. Zdaj je nastal vik in krič, da je bilo jo. Ampak, naš petelin je bil junak.

Kakor raketa se je pognal za lisico, ji skočil za hrbet, s kremplji se je oprijel njene kože in jo začel s kljunom sekati po glavi. Li-

sica je izpustila kuro, se otresla junaka, in — zgrabila njega, petelina! Rešena kokoš je kriče bežala nazaj k družicam, petelin se je pa tudi drl na ves kljun.

Ta hrupni vrišč je zaslišal sosedov Joza, ki je bil na skednju. Zgrabil je najbližnje poleno in ga zalučal za bežečo lisico. Zadel je sicer v naglici ni, a vendar je izpustila petelina in odbežala v grmovje.

Petelinu pa je šla cela reč tako k srcu, da se je skrill na skednju in ga cele tri dni ni bilo na izpregled. Šele četrto jutro na vse zgodaj je začel kikirikati na vse grlo na najvišjem kupu sena.

Tisto leto so imele kure mir pred lisico.